Viisasta väkeä

Eräänä päivänä otti muuan talonpoika nurkasta koivukeppinsä ja sanoi vaimollehen: "kuules Kaisaseni! minä nyt vieraihin lähden ja palaan kotia vasta kolmen päivän päästä. Jos karja-kauppias sillä välin tänne poikkee ja tahtoo ostaa meidän lehmämme, sopii sinun net myydä pois, mutta älä millään muotoa niitä jätä vähemmästä, kuin kahdestasadasta markasta; muista se vain!" - "Mene sinä toki huoleti," vastasi vaimo, "kyllähän minä tuon asian toimitan." - "No niin, akkaseni!" sanoi mies, "sinä pienenä kakarana kerran päistikkaa kopsahdit laattiahan, ja siitä sinun on pääs vähän viirossa vielä tänäkin hetkenä. Mutta sen mä sinulle vakuutan että, jos sinä jonkun hullutuksen teet, minä selkä-nahkaa aivan siniseksi sivallan, maalia ollenkaan käyttämätä, paljaalla tällä sauvalla, joka nyt on kädessäni, ja tuleepa tuo maalaus kumminkin koko vuosikauden pysymään haihtumata; usko pois se!" Tämän sanottuansa mies matkoihinsa meni.

Seuraavana aamuna tuli karja-kauppias, eikä vaimon tarvinnut hänen kanssaan pitkiä puheita pitää, sillä tämä lehmiä katseltuansa ja kuultuaan hinnan sanoi kohta: "sen minä halusta maksan, sillä, näin ystäväin kesken sanoen, tuon net kyllä kannattavat. Minä kohta vien elukat mukahani." Kauppias nyt irroitti lehmät kytkyestä ja ajoi net navetasta ulos. Kun hän sitten pihan veräjästä oli lähtemäisillänsä, vaimo häntä takin-hiasta kaappasi ja virkkoi: "teidän ensin täytyy minulle antaa kaksisataa markkaa, muutoin en minä suinkaan teitä laske pihasta pois." - "Oikein niin!" vastasi mies, "minulta vain on raha-kukkaroni kotia unohtunut. Mutta olkaa aivan huoleti, minä teille täyden vakuuden heitän, kunnes maksamaan tulen; kaksi lehmää otan mukaani, mutta kolmannen jätän tänne teidän haltuunne, joten saatte kelpo takauksen." Vaimosta tämä aivan hyvältä näytti, hän miehen laski lehminensä menemään ja ajatteli itseksensä: "nyt maar Hannu vasta mieliinsä tulee nähdessään, miten minä olen viisahasti menetellyt." Kolmantena päivänä talonpoika tuli kotia, niin-kuin oli luvannutkin, ja kysyi kohta, oliko vaimo myynyt lehmät. "Olen kuin olenkin, rakas Hannuseni," vastasi tämä, "ja kahdestasadasta markasta, kuten määräsit. Tuskimpa tuon arvoisia olivatkaan, mutta mies net otti ihan tinkimätä." - "Missä on rahat?" kysäsi talonpoika. "Net eivät vielä ole minulla," vastasi vaimo, "sillä kauppias oli raha-kukkaronsa unohtanut kotia, mutta lupasipa hän piankin tulla maksamaan ja heitti minulle oikein oivan pantin." - "Noh minkähän merkillisen?" - "Yhden noista kolmesta lehmästä; sitä ei hän saa ennen, kuin on toisista hinta suoritettu. Minä oikein viisaan työn tein: pidimpä täällä pienimmän, joka vähimmällä ruo'alla toimeen tulee." Nytpä talonpoika kovasti vihastui ja nosti sauvansa korkealle, aikoen ruveta tuohon uhattuun maalaamis-työhön. Yhtäkkiä hän kuitenkin sauvan laski laattiaa vasten ja sanoi: "sinä tyhmin houkkio olet, mitä koko maan päällä löytyy, mutta minun tulee sinua sääli. Tahdon sentähden mennä maantielle kolmeksi päivää odottamaan, tapaisinko ketään sinua tyhmempää. Jos tuo minulta onnistuu, pääset selkä-saunasta, mutta jollen tuommoista tapaa sinä täysin määrin olet perivä ansaitun palkkasi."

Talonpoika sitten meni valta-maantielle, istahti tien viereen kivelle ja odotti, mitä oli tuleva. Silloin häntä läheni häkki-rattahat ja niissä seisoa törötti akka, vaikka hänen kylläkin olisi sopinut istua, rattailla kun oli olki-lyhde, taikka kävellä härkänsä vieressä, sitä taluttamassa. Talonpoika ajatteli: "tuo varmaankin on yksi sitä lajia, jommoisia minä haen," hypähti ylös istualtaan ja juoksi rattahien etehen sinne tänne, ikään-kuin järjen viassa oleva. "Mitä te siinä puuhaatte, kummiveljeni?" kysyi akka, "minä en teitä tunne; mistähän te tulette?" - "Mitenkä te minua tuntisittekaan, minä alas taivaasta olen pudota kopsahtanut," vastasi mies, "enkä tiedä, kuinka sinne taas pääsisin; ehkä te tulisitte minua kyyditsemään?" - "Eihän sovi," pani akka, vastaukseksi, "minä en tietä osaa. Mutta koska te taivaasta tulette, te ken-tiesi tiedätte kertoa, miten jaksaa ukko vainajani, joka jo kolme vuotta on siellä ollut; varmaankin olette hänen nähneet." - "Olen maar minä tuon tavannut, mutta eipä kaikkien ihmisten sovi käydä hyvin. Hän lampurina ompi ja nuot lammas kullat hänelle paljon hääräämistä tuottavat; ne vuorille karkaavat ja eksyvät erä-maahan, ja hänen täytyy noitten perästä juoksennella sekä hakea net taas kokohon. Repaleissa hän myös käypi, ja vaate-rääsyt ehkä piankin peräti putoavat hänen yltänsä. Eikä räätäliä siellä ole yhtään, sillä eipä Pyhä Pietari tuonne laske ketään semmoista, kuten jo sadustakin tietänette." - "Kuka maar tuon olisi

aavistanutkaan!" huudahti akka, "minä riennän teille tuomaan hänen juhla-takkiansa, se siellä kotona riippuu kaapissa ja ompi vielä aivan uhallinen pidettäväksi. Tehkää se hyvä työ, että mennessänne viette takin hänelle." - "Eipä tuo käy laatuhun," vakuutti talonpoika, "taivahasen ei saa viedä vaattehia, net ovella otetaan tuojalta pois." - "Tietkääs!" sanoi siihen akka, "minä juuri olen kauniit nisuni myynyt ja niistä saanut kelpo rahasumman, tämän minä ukolleni lähetän. Jos te kukkaron pistätte hänen taskuunsa, ei sitä kukaan huomaa." - "Jollei tuo muuten luonnistu," vastasi talonpoika, "kyllähän minäkin sen toimitan teidän mieliksenne." - "Jääkää siis tänne istumaan vähäksi aikaa," pyysi muija, "minä kotia lähden kukkaroani noutamaan; ihan kohta minä luoksenne palaan, empä mene olki-lyhteelle istumaan, vaan seison rattaillani, jotta juhta parka huokeammalla pääsisi." Hän sitten härkäänsä tokutti astumaan, ja talonpoika ajatteli: "tuossapa hyvä pöhkö-pään alku! Jos muori todellakin rahat tuopi, sopii minun vaimoni kiittää onneansa, sillä pääseepä hän selkä-saunaa saamasta." Eikä aikaakaan, johan akka tuli juosten ja toi rahansa, pisti itse net miehen taskuhun, lausuipa vielä hänelle tuhansia kiitoksia hänen avuliaisuudestansa sekä läksi sitten tiehensä.

Kotia taas tultuaan mummo tapasi poikansa, joka oli pellolta palannut. Tälle hän kertoi, mitä ihmeellisiä asioita oli nähnyt ja kuullut, sekä lisäsi vielä: "olen maar siitä oikein iloissani, että näin luonnikkaasti sain ukko paralleni hiukan lähetetyksi; kuka maar olisi aavistanutkaan, että hän taivaissa mitään tietäisi puuttehesta." Poika kummastuksesta oikein ällistyi ja sanoi: "äiti kultaseni! eipä joka päivä tänne alas tule taivaan-asujamia, minä kohta lähden hakemaan, vieläkö tämän miehen löytäisin; häneltä saan kuulla, miltä taivaissa näyttää ja mitenkä siellä työt tehdään." Sitten hän hevosen satuloitsi ja ratsasti kiiruimman kautta pois kotoa sekä tapasikin tuon talonpojan, joka istui kukkaro kädessä, paju- pensaan juurella, rahojansa lukemassa. "Oletteko," huusi hänelle poika, "sen miehen nähneet, joka taivaista on tullut?" - "Olen," vastasi talonpoika, "hän on taas lähtenyt paluumatkalle ja kiivennyt ylös tuonne vuorelle, josta väli käypi vähän lyhyemmäksi. Ehkä hänen kuitenkin vielä saavutatte, jos ratsastatte aika vauhtia." - "Voi sentään!" sanoi poika, "minä koko päivän olen raskaassa työssä häärriellyt, ja tämä ratsastaminen minun on pannut aivan uuvuksihin; te tuon miehen tunnette, olkaa siis hyvä, istukaa minun hevoseni selkään ja kehoittakaatte häntä tänne tulemaan." - "Ahaa!" ajatteli talonpoika, "ompa tuossakin yksi, jonka pää parka on ajatusta vallan vailla." - "Miksi maar olisin teidän mieltänne noudattamata," sanoi hän, hyppäsi hevosen selkään ja ratsasti menojansa aika kierua. Poika jäi sinne istumaan, kunnes tuli yö, mutta eipä talonpoikaa kuulunut. "Varmaankin," arveli hän itseksensä, "on miehen ollut niin kova kiiru taivaihin takaisin, ett'ei hän enään ole joutunut tänne palaamaan, ja talonpoika arvattavasti on hänelle hevosen heittänyt isälleni vietäväksi." Hän siis läksi kotia ja kertoi äidillensä, mitenkä oli käynyt, ja että hän oli isällensä lähettänyt hevosen, jott'ei muka ukon aina tarvitsisi jalka-patikkaa tallustella. "Sinä oikein kelpo työn teit," vastasi äiti, "sinulla vielä on notkeat sääret ja joudathan kyllä nuoremmakses liikkua jalkaisin."

Päästyänsä kotia talonpoika hevosen pani navettaan pantiksi jätetyn lehmän rinnalle, meni sitten vaimonsa luoksi ja sanoi: "noh Kaisa! sepä sinun onnea, että tapasin kaksi, jotka ovat sinua vielä tyhmempiä; tämän kerran sinulta löylytys jääpi saamata, mutta minä sen säästän toistaiseksi." Sitten hän viritti piippunsa, istui noja-tuoliin ja sanoi: "tämä vasta oli hyvä kauppa, kahden laihan lehmän verosta minulla nyt on lihava hevonen ja vieläpä rahaa aika kukkarollinen. Jos tyhmyys aina näin paljon tuottaisi, minä sitä halustakin pitäisin suuressa kunniassa." Noin tuo talonpoika ajatteli, mutta sinä yksinkertaisista varmaankin pidät enemmän.

* * *